

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sønderjydsk Maanedsskrift

Udgivet af Historisk Samfund for Sønderjylland
ved Cl. Eskildsen og H. Lausten-Thomsen.

INDHOLD:

1. *J. Raben*: Soldatergraven i Lambjerg Indtægt ved Hørup.
2. *Skat Hoffmeyer*: To sjældne Sommerfugle fra Draved.
3. *W. Christiansen*: Jordsand.
4. *Jens A. Petersen*: Til Bryllup og Barnedaab i Tredserne.
5. Aaret 1834.
6. *Svend Grundtvig*: Nordslesvigske Sagn.

Sønderjyllands Kreditforening

Telf. 398 Haderslev Telf. 399

Aktieselskabet

Københavns Tarm Kompagni

Frederiksholms Kanal 26, København K.
Central 5595. Telegradr. Danskslagt.

N. MIKKELSEN SØRENSEN

Murermester og Entreprenør
Ndr. Fasanv. 217 Tlf. C. 4520, Taga 1700 og 1717
KØBENHAVN

Højskolehjemmets Hotel

Baneplassen - SVENDBORG - Telf. 753

Absolut Byens bedste Hotel og Madsted
Man føler sig hjemme her.

Københavns Havn

Nordens største Havn

Spare- og Laanekassen for Fros og Kalvslund Herreder.

Kontortid 9—12 & 2—5.
RØDDING.

Køb dansk Arbejde!

Banken for Brørup og Omegn.

Aktieselskab.
Kontortid 10—12 & 2—4.
BRØRUP.

Overfarten Middelfart-Snoghøj

Korteste og bekvemmeste Overfart over Lillebælt.
Tilkørselsforhold ideelle. Moderne Færger.

Fra Middelfart: 1, 2, -- 4, 5, 6, 7, 7.30, 8, 8.30, 9, 9.30, 10, 10.30, 11, 11.30, 12, 12.30, 13, 13.30, 14, 14.30, 15, 15.30, 16, 16.30, 17, 17.30, 18, 18.30, 19, 19.30, 20, 20.30, 21, 21.30, 22, 22.30, 23, 24.

Fra Snoghøj: 0.15, 1.15, 2.15, - 4.30, 5.30, 6.30, 7.30, 8, 8.30, 9, 9.30, 10, 10.30, 11, 11.30, 12, 12.30, 13, 13.30, 14, 14.30, 15, 15.30, 16, 16.30, 17, 17.30, 18, 18.30, 19, 19.30, 20, 20.30, 21, 21.30, 22, 22.30, 23, 23.30.

VOJENS ANDELS-SVINESLAGTERIS UDSALG

HADERSLEV VOJENS RØDEKRO VAMDRUP TOFTLUND
Telef. 27. Telef. 9. Telef. 28. Telef. 32. Telef. 9.

AARHUUS PRIVATBANK

Hovedkontoret,
Aarhus.

Kjøbenhavn,
Nygade 1.

Udfører almindelige Bankforretninger.

Reserver 17 Millioner.

A/S FAKSE KALKBRUD

Frederiksholms Kanal 16. Telefon Central 9123.

GØDNINGSKALK

98 pCt. kulsur Kalk (alm. Latitude) i Varen, som
den leveres - ca. 100 pCt. passerer 1 mm Sigte.

Forlang

Mogensen & Dessau's

Vaskestoffer, Hvidevarer,
Sengeartikler, Floneller
hos deres Manufakturhandler.

Garanteret
sol- og vaskeægte Farver.
Bemærk
det plomberede Garantimærke.

Vælg det bedste —
det gør vi.

Hotel Skandinavien AARHUS

Telefon: Aarhus 1 og 2
Statstelefon 1

1. Klasses jydsk Hotel

Horsens Landbobank A/S

Kontortid 9½—2 og 4—5
HORSENS

Spare- & Laanekassen
for Kolding By og Omegn

Stiftet 1856
Reservefond ca. 1½ Million

DANSK ANDELS LIVSFORSIKRINGSSELSKAB KOLDINGHUS

Jernbanegade 41 Kolding
Afdeling for Opsparingsuhre.

Sparekassen for Haderslev Bys Omegn

Kontortid:
9—12, 2—4. Lørdag 9—1.
HADERSLEV

Ernst Petersen

Architekt
KOLDING

Alfred Benzon

København

C. 194

Sdr. Boulevard 7.

D. R. S.

1. Februar 1934.

SOLDATERGRAVEN I LAMBJERG INDTÆGT VED HØRUP.

AF J. RABEN, SØNDERBORG.

Inde i Skoven Lambjerg Indtægt ved Høruphav ligger en Soldatergrav fra 1864. En Sten med Marmorkors har følgende Indskrift:

Minde over
en dansk Soldat
falden i Kampen
for Fædrelandet
1864.

Graven har hidtil ligget som den ukendte Soldats Grav. Beboerne i Høruphav kunde fortælle, at han var den sidste, som faldt i Kampen paa Als den 29. Juni 1864, og at han stod helt alene inde i Skovkanten i Kamp med en fjendtlig Afdeling. Han skildres som en Niels Kjeldsen-Skikkelse, der ikke vilde tage imod Pardon, indtil en Kugle strakte ham til Jorden. —

Den ukendte Soldat blev begravet af tyske Soldater hen paa Eftermiddagen den 29. Juni. De hyllede den faldne ind i Kappen, og med Tornystret som Hovedpude grov de ham ned inde i Skoven, nær det Sted, hvor han var segnet. — De satte et Trækors paa Graven og malede derpaa med Kridt:

Hier ruht
ein tapferer Däne
gefallen am 29. Juni
1864

Nogen Tid efter rejstes den nævnte Sten med Marmorkors, og Graven blev indhegnet med et Jerngitter.

I næsten 70 Aar har Graven ligget gemt i Skovens Vraa, mellem stolte Grave fra Hedenold. Vindens Sus i Bøgenes Kroner har nysnet over den ukendte Soldats stille Hvilested.

I 1932 aabnedes den nye Søndre Landevej, som fra Sønderborg fører midt igennem Lambjerg Indtægt til Høruphav og videre til Skovby. Derved kom Graven til at ligge lige ved Vejgrøften, den blev en Grav ved »alfar Vej«; nu kan ingen færdes forbi uden at se den.

I Foraaret lykkedes det mig at finde den faldnes Navn og Hjemsted. Den sidst faldne Soldat paa Slesvigs Jord var en Slesviger. Han stammede fra Haderslev, og hans Navn er Ludvig Hansen.

Krigsministeriet fik Meddelelse derom, og Rigtigheden kunde stadfæstes i Krigsarkivet. Graven blev sat i en værdig Stand, og en ny Marmortavle, som læner sig mod den gamle Mindesten, fortæller:

Her hviler
Menig Nr. 350
af 10. Reg. 2. Komp.

Ludvig Hansen
født 1841 i Haderslev.

Han faldt som den sidste
i Kampen paa Als
d. 29 Juni 1864

Ludvig Hansen er født den 13. April 1841. Faderen var Daglønner Claus Hansen i Haderslev.

Menig Hansen stod ved 10. Regiments 2. Komp. Ved Tilbagetoget under Kampen den 29. Juni var et Par Delinger af dette Kompagni under Prlt. Dichmann naaet til Lambjerg Indtægt, og de besatte Skovens vestlige Udkant mod Lambjerglund. Her fik de Ordre til straks at gaa videre til Høruphav. Det var ogsaa paa højeste Tid, da to prøjsiske Batailloner II/53 og II/35 fra Lambjergskov var i Fremrykning mod Lambjerg Indtægt og Høruphav. Det lykkedes Delingen at komme igennem, men i den østlige Skovkant, ved de første Huse i Høruphav, fik de Ild fra de fremsendte fjendtlige Patrouiller, og de maatte trække sig tilbage under Beskyttelse af egne Skytters Ild langs Strandkanten.

Den danske Generalstab beretter: »Umiddelbart efter at Prlt. Dichmann var gaaet igennem Skoven, fulgte en mindre Styrke af ca. 150 Forsprængte af 5. Regiment under Prlt. Snertings Kommando. Dem fulgte 20 Mand af 10. Regiment under Prlt. Meidell. Ogsaa denne Styrke forsøgte under Beskyttelse af en Skyttekæde at trække sig tilbage langs Skrænten, men da Mandskabet blev beskudt, kastede en Del af det sig ned og vægrede sig ved at foretage Bevægelsen. For de ca. 100 Mand, som fulgte deres Fører, stillede Tilbagetoget sig misligt, ikke alene som den fjendtlige Geværild tiltog i Styrke, men Fjenden ogsaa kørte Artilleri op, der beskød Styrken.«

Blandt dem, som blev tilbage i Skoven, var Ludvig Hansen, Han vilde ikke overgive sig, da en prøjsisk Skyttekæde af 35. Regiments 8. Komp. under Løjtnant von Groote pludselig brød frem ved »Thorshøj« og omringede ham. Efter længere Kamp og flere Gange opfordret til at strække Gevær, blev han skudt. Chefen for 35. Regiments 8. Kompagni, Hauptmann Lindow, bebrejdede med haarde Ord den tyske Soldat, som skød den Faldne, og de andre, at de ikke kunde tage en saa tapper Modstander levende, han havde fortjent at leve. —

Liget blev liggende til hen paa Eftermiddagen, da en Afdeling af Regiment 53 begrov det inden for Skovkanten.

Nu ligger Graven, ligesom den ved Bøffelkobbøl, ved Alfarvej. Den plejes af kærlige Hænder og pyntes med Sommerens Blomster. — Det er et ejendommeligt Tiltælde, at netop en Slesviger skulde blive det sidste Blodoffer i Kampen paa Als.

TO SJÆLDNE SOMMERFUGLE FRA DRAVED.

AF SKAT HOFFMEYER, AARHUS.

Draved skov og Kongsmosen hører til de områder i Vestslesvig, der har størst interesse i naturhistorisk henseende. Jeg har samlet natsommerfugle på den egn flere gange; og skønt jeg er overbevist om, at jeg endnu har det bedste tilbage, har jeg dog gjort fund af ikke ringe interesse. Jeg skal omtale et par af de interessanteste i det følgende.

Jeg nævner da først et dyr, der hedder *Agrotis subrosea*; som det latinske Navn antyder (danske navne har disse dyr i almindelighed ikke), er den af en dejlig sart rosenrød farve; en natsværmer kan godt være smuk! Der er det mærkelige ved denne art, at den optræder i to former: i England den ægte, røde *subrosea*; på fastlandet en grå eller blågrå form, der hedder *subcoerulea*. Den sidste var kendt, som stor sjældenhed, fra de baltiske provinser, Petrograd og enkelte andre steder. Den første var det endnu værre med, for den var kun fundet i nogle moser i det sydlige England i 1840'erne; men i 1851 blev de moser drænet, og arten forsvandt og blev betragtet som uddød.

I 1918 var jeg så heldig at finde dyret i Nordsjælland, og jeg var ikke i tvivl om, at det drejede sig om den berømte »uddøde« form, — de var faktisk lyserøde. Jeg fangede mange af dem, ca. 75; men jeg vilde naturligvis gerne sammenligne dem med eksemplarerne i gamle engelske samlinger. Disse eksemplarer bevares naturligvis som dyrebare skatte; engang på et af musæerne derovre viste konservatoren mig en kasse med en lille række af den, — kassen var extra aflaset med en nøgle, som konservatoren bar i sin urkæde. Jeg var ubarmhertig nok til uden at forberede manden at trække min kasse frem og vise ham min beholdning. Hans ansigt var værd at se.

Men nu har jeg fundet arten også i Draved. Den sønderjydske form er så skøn rosenrød, som man kan tænke sig. Den falder ganske sammen med den gamle »uddøde« engelske form. Jeg håber, at den må finde gode kår i Draved i mange år endnu.

Det andet Draved-dyr, jeg vil omtale, hedder *Hydroecio crinanensis*. Det er en art, vi ikke har været paa hat med i ret mange år, for den tilhører en gruppe paa fire arter, som hidtil har været blandet sammen og regnet for een og samme art. Det var den estiske zoolog Petersen, som klarede vore begreber; vi havde nok a n e t, at der var flere arter imellem dem, men Petersen beviste det og klarlagde forskellene, sådan at vi nu alle kan se det. Et par af disse arter må regnes for ret sjældne; een er dog almindelig nok.

Men pudsigt nok har jeg ved Draved fanget alle fire arter på en og samme aften. Altså også den sjældneste af dem: *crinanensis*. Og *crinanensis* er virkelig en sjældenhed af format. Den er kendt fra det nordlige England; derefter fra Estland, Finland og Sverige, — men kun i ganske få eksemplarer. Det er praktisk talt det hele, — udover de danske fund.

Og her må jeg ganske vist tilstå, at jeg som sandhedskærlig mand ikke længere er i stand til at hævde dens uhyre sjældenhed. For et år siden kunde jeg have gjort det; jeg havde ganske vist konstateret den fra adskillige steder hele Jylland igennem ligefra Svinkløv og ned til Draved. Men ifjor, 1932, blev den fanget i flere snese eksemplarer, atter på forskellige steder i Jylland.

Men det pudsige ved det hele er, at der hidtil ikke er kendt et eneste eksemplar fra hele det tyske Rige! Forekomsten synes hidtil at standse ved Draved. Man skulde virkelig tro, at *crinanensis* anerkender vor nye sydgrænse.

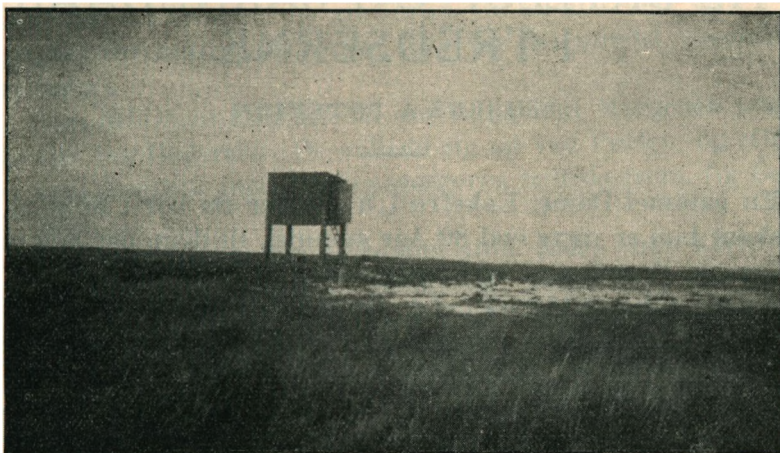
JORDSAND.

AF W. CHRISTIANSEN, VENNEMOSE.

Som et Supplement til de tidligere Indlæg vedrørende Øen Jordsand (S. M. 4. Aarg. 17 ff. og 10. Aarg. 46 ff.) kan endnu følgende Oplysninger tilføjes.

I en Fortegnelse af 29. September 1607 over de Afgifter, Beboerne i Højer Herred har maattet yde til Slottet i Tønder, hedder det:

»Jordtsand ys ein beflaten Eylandt tuischen List und Røm nicht gar groth wanen darup twe Lüeden geuen tho samen 1 Tdr. Botter als Matz Truelsen und Jens Michelsen«. (»Jordsand er en

flad Ø mellem List og Rømø, ikke særlig stor, paa denne bor to Mennesker (Bønder), som tilsammen giver 1 Tdr. Smør, (disse er) Matz Truelsen og Jens Michelsen«.)

Men hvor længe har Øen været beboet?

I Schrøders Topografi anføres, at der i Aaret 1696 fandtes to smaa Bøndergaarde paa Jordsand.

Efter Højer Herreds Tingbog synes det at fremgaa, at de to Huse er forsvundet under Julestormen 1717, thi den 22. Februar 1718 møder Tyge Nielsen af Hjørpsted og Nis Hansen af Koldby og ansøger om Afslag og Lindring udi Contribution og Afgift, fordi der under den fordærlige Vandflod er tilføjet dem stor Skade paa det lidet Eyland Jordsand, som de udi Possession haver, idet Landet er bortskyllet og det andet af Sand fordærvet.

To Huse med al deres Fiskeredskaber er bortdrevet, saa de her-
efterdags ikke kan svare saa meget som tilforn. --

Paa samme Tingdag lovlæses en Kontrakt, der er udstedt d.
18. 2. 1718, efter hvilken Hans og Tyge Nielsen har overtaget en
Stavn med Jordtilliggende af Anders Christensen, Hjerpsted. —

Det kunde tyde paa, at de to skadelidte ikke har haft fast Bo-
pæl paa Jordsand. Antagelig har de opholdt sig der under Fiskesæ-
sonen og sandsynligvis anvendt Øen til Højbjergning og Græsning
af Kreaturerne om Sommeren. Dette har ogsaa senere været Til-
fældet.

TIL BRYLLUP OG BARNEDAAB I TREDSERNE.

VED JENS A. PETERSEN.

En gammel Dame, Enkefru L u n d, der nu bor i Kolding, hø-
rer, skønt hun er mere end 80 Aar gammel, til dem, der kan huske
en Mængde Barndoms- og Ungdomsminder fra sin Hjemegn A n-
s l e t v e d C h r i s t i a n s f e l d. Hun kan fortælle om de gamle
Familietraditioner, som nu helt eller delvis er forsvundet, blandt
andet om Bryllup og Barnedaab, som de foregik i Anslet og i de
andre Sogne i Tyrstrup Herred — maaske hele Haderslev Øster-
amt — i Tredserne og Halvfjerdserne:

Bryllupsforberedelserne begyndte lang Tid, før Højtideligheden
skulde finde Sted.

Indbydelsen besørgedes af en Kone fra Byen, idet hun med sort
Sjal over Ryggen gik fra Gaard til Gaard for at indbyde Lands-
byens Beboere til Brylluppet og opfordre dem til at give et Kvan-
tum Mælk til Bagningen.

Der skulde bages meget, for der kom mange til Fest, og disse
mange kunde spise meget, saa fremmed Hjælp vilde blive nødven-
dig, og Bydekonen anmodede derfor nogle unge Piger om at komme
for at hjælpe til.

De indbudte bragte selv Mælk til Bryllupsgaarden, og to Dage
før Brylluppet kom de igen for ifølge Skik og Brug at aflevere de-
res »Fund«, d. v. s. de kom med Mælk, Smør, Æg, Fjerkræ og
Skinker. Paa den Maade blev det ikke saa dyrt for den, hos hvem

Festen blev holdt, og enhver havde derved mere Følelsen af at »være med«, uden at de dog derfor skønnede mindre paa Gæstfriheden. Enhver gav, som han havde Raad og Lyst til, i Regelen et Kvantum Smør, der ligefrem stod i Forhold til Størrelsen af Gaardene. Hver Smørgave blev stabled op som Kransekage, og til Gildet blev den anbragt foran Giverens Plads ved Bordet. Saa kunde Gæsterne jo sammenligne Gaverne, men de blev dog ikke af den Grund betragtet som taktløse Mennesker.

Til Festsal brugte man som Regel Laden, hvis den var tom. Ellers blev der rejst et stort Telt udenfor. — Det var slet ikke ualmindeligt, at der kom op til 300 Bryllupsgæster. Naar Stedet var bestemt, skulde der skaffes Borde og Bænke, og selvfølgelig skulde der pyntes overalt. Man maatte ogsaa have lagt Gulv i Laden eller Teltet inden Brylluppet af Hensyn til Dansen.

Brylluppet var en Begivenhed, alle i Byen talte om, og mange havde travlt i Dagene, der gik forud, for at alt kunde være i Orden. Man har det Indtryk, at Gildet ikke var det mindst væsentlige ved Brylluppet.

Paa den store Dag ankom der tidligt om Morgenen nogle Musikanter fra Haderslev. De stillede sig op ved Porten, og efterhaanden som Vognene med Bryllupsgæsterne trillede frem, fik Gæsterne en Salut.

Det var Skik, at Brudgommen altid, inden man kørte til Kirken, forærede sin Brud en Salmebog, indbundet i sort Fløjl med Sølvbeslag og Brudens Navnetræk i Sølv. Bruden gav Brudgommen en Pibe. Saadanne Piber og Salmebøger kan man endnu finde rundt om hos mange Familier. Bruden havde sin nye Salmebog med sig i Kirken, og Enkefru Lund mener ogsaa at have set en Brudgom møde op i Kirken med sin Pibe!

Bruden blev kørt til Kirken i en høj Fjedervogn, alene sammen med to »Førekoner«. Bagefter kom, ligeledes i en Vogn for sig selv, Brudgommen og endelig hele Følget. Der kunde godt være 30—40 Vogne, og Toget sluttedes af ridende Svende og Brudepiger. Selve Vielsen foregik omtrent som nu, og bagefter ofrede alle til Præsten og Degnen.

Paa Hjemturen kørte Brudgommen forrest, Bruden kom lige bagefter. De ridende Svende red meget hurtigt forud, jo vildere jo bedre! (At det ikke altid var ufarligt, ses af, at Anker Jepsen Brandorff, Søn af Gaardejer og Sognefoged Jeppe Olufsen Brandorff i Højrup, født 23. Juni 1808, døde 25. Juli 1829 ved at styrte med Hesten paa Mølby Bro, da han var Forrider ved et Bryllup).

Efter Hjemkomsten fra Kirken gik det for Alvor løs ved de lange Borde. Medens Musikanterne spillede op, blev alle bænkedede, og man gik straks i Gang med at spise. Menuen var meget omfattende, alle skulde spise af alle Retter, og der var rigeligt af enhver Slags. Hver Gæst havde taget sine Spiseredskaber med hjemmefra.

Der serveredes først Suppe med Kød- og Melboller. Den blev sat ind i store Terriner, og saa kunde hver Gæst fra denne hente, hvad han vilde have, i mindre Skaale. Der var ikke altid nogen Ske til at øse Suppen over med, men det betød mindre. Man var ikke saa sart, for man var sulten, og alle fik, hvad de vilde have.

Dernæst gav det Peberrodssauce og Oksekød, og efter det fulgte endnu nogle Retter. Man skulde absolut have Steg, og efter Stegen var det almindeligst, at man fik kogte Høns med sød Sauce (Mandelsauce) og Brød, derpaa Skinke, som var noget af det vigtigste. Skinkerne, der i Reglen var paa en Snes Pund, var pyntede med hvidt Papir og Buksbom.

Endelig serveredes der »Risblomme«, hvilket var en Slags kold Rismelsgrød med Sukker, Rødvin og Vand. Ved hver Plads laa der desuden to Brød, som man kunde skære af og spise, som man selv vilde. Smørret havde man jo selv leveret, og det stod ved ens egen Plads. I Reglen drak man til alt dette et ikke ringe Kvantum vaade Varer.

Naar alle var mætte, kom Tallerkenerne, d. v. s., saa gik først Spillemandene rundt mellem Bordene med en Tallerken, paa hvilken det hørte sig til, at alle lagde et Par Skilling eller fire. Dernæst kom Kogekonen med sin Tallerken, og efter hende fulgte Opvaskerkonen paa samme Maade, og selv Jordemoderen troppede op med sin Tallerken og foretog sin Indsamling. Vi Børn vilde gerne slippe for at betale til alle disse, siger Enkefru Lund, saa vi sørgede for at slippe af Sted, eller ogsaa kravlede vi ned under Bordet.

Efter dette Maaltid blev der danset. Ved 7—8 Tiden spillede Musikanterne op, og Dansen kunde begynde. Bruden blev ført op af Degnen, og de to dansede altid den første Dans alene. Først naar den var forbi, kunde Brudgommen komme til og dernæst Svendene og Pigerne. Dansen varede hele Natten.

Ved 12-Tiden blev der dækket Kaffeboard, og hele Natten stod der Mad fremme, saa enhver kunde tage, hvad han vilde have.

Bruden veg næsten ikke bort fra Dansegulvet. Kun engang imellem forsvandt hun et Øjeblik for at skifte Kjole. Det var en fast Skik, at Bruden skulde skifte Kjole nogle Gange i Nattens Løb, jo flere Gange hun kunde tage en ny paa, jo flottere var det, og det kunde meget godt ske, at hun løb ind og skiftede op til en halv

Snes Gange. Hun havde en stor Garderobe, saadan en Gaardmandsdatter. Da hun blev født, tog man fat paa at sy hendes Udstyr, og det blev jo til noget efterhaanden. Lige til hun blev gift, syede man ogsaa Sengetøj, og det var mange Sæt Sengetøj, en ung Kvinde kunde møde op med.

Enkefru Lund kender Eksempler paa, at en Brud har haft Sengetøj nok til 35 Senge, da hun blev gift. Hvert Foraar i alle sine unge Aar havde hun faaet syet Kjoler, saa ogsaa dem kunde en ung Brud godt have mange at.

— Hvor mange Kjoler havde De ved Deres Bryllup, spørger jeg Fru Lund.

28 Kjoler og 35 Særke!

Man dansede til den klare Dag, og næste Dags Middag tog man fat igen. Man gik hele Spisesedlen igennem paany: Suppe — Brød — Oksekød — Steg — Høns med sød Sauce — Skinke — Risblomme — Kaffe, og derefter dansedes der igen. Man har endog mange Eksempler paa, at der saa toges fat ogsaa det tredie Døgn lige efter de to foregaaende. Man dansede saa længe, man kunde holde ud!

— — —

Ved B a r n e d a a b gik det til omtrent paa samme Maade. Ved den dansedes der blot ikke.

Naar Barnet blev født, hjalp næsten alle Landsbyens Koner til. De sørgede for Husholdningen, og ogsaa ved denne Lejlighed mødte de op med deres »Funde«. Naar de bar Mad til Barselkone, gav de hende altid i Begyndelsen Smørterninger og Smørgrød. Senere fik hun lidt kraftigere Kost, og de sidste Dage, hun var sengeliggende, kunde hun godt faa mange Svedsketærter.

Naar selve Daaben fandt Sted i Kirken, maatte Moderen ikke gaa med ind i Kirken, saa var der en fremmed Kone til at bære Barnet. Først naar Præsten håvde været ude i Vaabehuset og læst over Moderen, maatte hun betrede Kirkegulvet, og først naar hun have været i Kirken, maatte hun komme andre Steder.

Efter den kirkelige Handling ofredes der som ved Bryllupper, og dernæst var der Gilde i Hjemmet. Ogsaa ved denne Lejlighed mødte Gæsterne med Madvarer, og de sparede ikke paa noget. Der kom i Reglen saa meget Mad til Huset ved Bryllupsgilder og Barsedaab, at hele Gaardens Befolkning kunde leve deraf i lang Tid efter. Især kom der meget Smør. Efter Gildet, og efter at man havde taget fra, hvad man selv behøvede paa Gaarden, var der tit saa meget Smør tilbage, at man kunde tage ud og sælge flere store Spande deraf paa Haderslev Marked.

Det var ogsaa nødvendigt, at Bordet ved Barselgilderne var godt fyldt med Spisevarer, for de gamle sagde, at hvis der blev spist op ved Barselgilde, fik Barnet lange Hæle.

AARET 1834

var ustadig Vinter, ingen betydelig Frost eller Sne. Sydvestvejr Paaskemorgen med Regn. Kulde og Blæst først i April. Den 14. April kom Bierne med Dræt, midt i Maj indfaldt Regn, hele Maj kold, i Juni Tørke og Nattefrost, saa Sommerkornet var i stor Knibe og Agrene ligesom svedne. Den 7. Juli og 8. August Regn, ellers hele Hundedagene varme og vedvarende med Tørvejr til tre Uger efter Mikkelsdag. Efteraaret godt og ingen betydelig Vinter til Aarets Ende. Hø og Foder var maadelig. Kornets og Smørrets Pris næsten ligesom forrige Aar.

Tæt før Jul brækkede Tyve ind i Hygum Kirke, nemlig igennem Vinduet i Degnestolen. De brækkede Kirkeblokken, men den indeholdt ikke noget betydeligt.

Af Jens Lauritzens Bog »Om mærkelige Ting, som er passeret forhen i min Tid til Efterretning for de Efterlevende«.

NORDSLESVIGSKE SAGN

FRA SVEND GRUNDTVIGS SAMLING

TRYKT MED TILLADELSE FRA DANSK FOLKEMINDESAMLING

Voldstedet Ørnsholm (Nørrevold) ved Arrild.

Dagen før »Kloster Mærgend« i August 1847 gik jeg til Nørre Volde for at optage en Tegning over disse i den litterære Verden ukendte Ruiner af en, som det synes, stor og prægtig Borg. Voldene ligger et Par Mil norden for Løgum Kloster, mellem Landsbyerne Arrild og Rurup ved Aaen eller Bækken Fiskbæk lidt neden for Gaarden Rughjerg. Sydøst for Voldene strækker sig en Blanding af Hede og Krat henimod Roost; ellers er Omgivelsen en sid Eng, der synes at kunne have været et Uføre paa den Tid, Borgen stod. Hindsides den smalle Eng mod Nord synes det eneste tilgængelige Sted

at have været, og her, i en Afstand fra Borgen af 400 Skridt, findes Spor af en Skanse, der nu er sløjftet og tildels bruges som Kørevej, men som ses at have dannet en ret Vinkel, hvis Aabning vendte mod Slottet, og hvis to Arme er hver ca. 100 Skridt i Længde, med en Grav udenfor, næppe tre Alen høj, ca. 10 à 12 Alen bred og paa det laveste kun et Kende høj. Denne Skanse siges at være opført paa en Nat til Forsvar for Borgen og vidner om, at den har staaet paa en Tid, da man brugte Krudt i Krigen her i Norden, hvad ogsaa Spor af ordentl. Bastioner ved selve Borgen synes at tyde paa. Jordbakken A. er 136 Skridt i Omfang forneden og 15 à 20 Alen høj. I denne Bakke findes af de saakaldte Klostersten, og det er sandsynligt, at man ved Udgravning vilde komme til nogen Kundskab om Borgens Indretning, da vistnok en Del af Murene er i Behold endnu. En Pastor Outzen fra Branderup vilde i sin Tid lade den udgrave, men Folkene kunde ikke holde ud at grave der, da det ikke gik rigtigt til ved de Volde. Fra Volden C. til denne Bakke skimtes tydelig Indkørselen, uden at den siden kan forfølges uden ved Udgravning. Volden eller Bakken B. er af langt større Omfang, men ikke saa høj, 10 à 15 Alen. Paa denne og paa Volden D. har formodentlig Avlsbygninger staaet; thi A. er af for stor Omfang og ligger for meget i Centrum til blot at kunne have været et Vagtaarn. Der er ikke Spor af nogen Bro mellem A. og B. og der er mig ikke fortalt, at man her som ved »Sønder-Valde« paa Roost Mark har opgravet Pæle mellem begge Bakker. Den hele Omkreds paa Voldene C., D. og E. er 500 Skridt. Udenom disse Volde er igen Spor af mindre Volde, dels sammenhængende, dels trekantet Form som Bastioner. Gravene er lavere end Engen og staaer en Del af Aaret fuld af Vand.

(Opt. af Tingskriver H. C. Refslund).

Sagnet om Borgen Ørnsholm.

Historien har saagodtsom intet opbevaret os om denne forud vist betydelige Borg; man maa vende sig til Folkesagnet. Sagnet beretter da herom følgende: Den sidste Herre paa Ørnsholm var Mogens Podebusk, af hvis Navn Mogens (slesvig. Udtale Mouens) endnu i Mands Minde nogle Gaardmænd i Rurup kaldtes Mouens's Tjenere. Han laa i Strid med Herremanden paa Borgen paa Roostmark, ca. en halv Fjerdingvej sønden for Ørnsholm og ved samme Aa som dette. M. Podebusk sagde, at han ikke kunde se Solen staa op for den Rede (Borgen paa Roostmark), og at han nok kom til at brænde den af engang. En Morgen drog han ud med sine Folk for at stikke Rostborg, (som jeg indtil videre vil kalde den) i

Brand. Og han var heldig, thi han bemægtigede sig Borgen, og lod den gaa op i Røg. Men til samme Tid saa han Himlen oplyses af Branden af hans egen Borg. Det var nemlig samme Morgen faldet begge Herremændene ind at hjem søge hinanden med Mordbrand, og da en tyk Taage herskede den Morgen, saa begav det sig, at begge Tropper marscherede forbi hinanden uden at bemærke det, og da der var efterladt for faa Forsvarere ved begge Borge, saa faldt det let at overmande dem og stikke Borgene i Brand.

Saaledes sank begge disse Borge i Aske, og det er nu kun ved Bondens Naade, at Ruinerne faar Lov til at ligge urørte, efter hans Mening til Vansir for Marken, ligesom det næppe for en Mennekealder siden af Almuen betragtedes med Skræk som et sandt Herberge for Spøgeri. Af Ørnsholms Ruiner opstiger ved Midnattid en Hane, der slaar med Vingerne og galer. Somme vil endog sige, at den kan ses ved høj lys Middag Kl. 12. I et Høl, som kaldes »æ Jomfruhøl«, viser der sig undertiden to hvide Jomfruer, og den ene siger til den anden »men de vaar din Skyld«. Disse to Jomfruer skal under Branden have sprungen ned i dette Høl med en Kiste med Kostbarheder i, og der druknet. Kisten skal ogsaa være funden en Nat, men der blev talt, inden den kom op, og saa sank den langt dybere ned. Andre Sagn fortæller ogsaa, at der var to Søstre paa Slottet, og da der en Aften blev talt om, at Bønderne dog næppe kunde komme i Himlen, sagde den ene af Søstrene: »De kommer an aa min Bror Pær« (Peder). Andre fortæller, at hun sagde: »De kommer an aa min Bror Jørren (Jørgen)«. Andre, at hun sagde: »Det bliver der ikke noget af, for om ogsaa alle de andre tillader det, saa vil min Broder Jørgen aldrig tillade det«. I en Høj mellem begge de omtalte Borge har man funden Kanonkugler.

Sandemand Hans Martensen af Roost, paa hvis Mark Rostborg ligger, sagde, da han i Sommer viste mig Ruinerne, at han længe havde tænkt paa at jævne disse Pold (Bakker), da det saa stygt ud at have dem paa sin Mark. Jeg sagde, at disse Ruiner i mine Øjne var en stor Prydelse for Marken. Han fortalte mig endvidere, at han for nogle Aar siden en Morgen havde funden nogle Spader og Skovle, som var efterladt af nogle Folk, der ham uafvidende havde gravet om Natten i Ruinerne og formodentlig var bortskræmmede af Spøgeri eller indbildt Spøgeri.

Han sagde, at de havde funden forbrændte Rugkærner i Muld-

lem de to Bakker, hvoraf den ene danner en stor og smuk Kvadrat og den anden og østlige en mindre men højere Kvadrat. Uden om begge findes Spor af Volde, men meget mindre end disse om Ørnholm. Her findes ingen Spor af Mursten, og Slottet har formodentlig været bygget af Træ.

(Opt. af Tingskriver H. C. Refslund).

Stenen fra Søndervold.

I min Barndom fandt Hans Martensen fra Roost ved at grave i Søndervold en meget stor Sten — vel omtrent som en meget stor Smede-Ambolt. Da det straks viste sig, at Stenen var af en egen Slags, blev den taget frem, jeg erindrer godt, at den laa i Gaarden, og at jeg med de andre Skolebørn har set den. Den var graablaalig, og ved at slaa paa den, kunde vi løshamre et Skæl, der var saa sejt, at vi kunde bøje det sammen. Afdøde Provst Aagaard af Agerskov skal engang have set den og sagt, at det slet ikke var en Sten, men flade Slags Metaller, der var sammensmeltet, at det var rimeligt, at det var Guld, Sølv, Kopper og Tintøj, der var sammensmeltet ved Branden. Han skal have raadet Hans Martensen til at sende den til København; men da han var bange for, at han ikke skulde faa noget for den, skal han have taget den ind og lagt den under Gulvet i sin Stue. Dog dette er vel næppe paalideligt; men at den mærkværdige Sten pludselig forsvandt, det er ganske vist. Engang har jeg ogsaa hørt, at han ikke kunde have den i Gaarden for Spøgeri, og derfor maatte han stiltiende begrave den, hvor den var funden.

(Opt. af Lærer E. Hansen 1854).

Runestenen ved Goldbæk.

I Danske Atlas T. VII. staar berettet p. 241, at der ved Goldbæk findes »en Sten med mange ulæselige Bogstaver paa som sluttelig er Runer«. Dette gjorde Underbibliothekaren ved Universitetsbibliotheket, Hr. cand. teol. Thorsen mig opmærksom paa og bad mig om at undersøge Sagen. Det forekommer mig at være af stor Interesse for Slesvigs eller Sønderjyllands Folke- og Sprog-historie, at alle dets Runestene bliver undersøgte. Saasnart jeg derfor kom hjem i Ferien 1847, ilede jeg med at erkyndige mig om bemeldte Sten, men der var ingen, som kunde give mig nogen Besked, uagtet Goldbæk grænser lige op til Agerskov Sogn og ligesom dette hører til Haderslev Amt.

Tirsdagen den 20. Juni 1847 gik jeg til Bovlund for at besøge min Fætter Bunde Refslund og for siden derfra at gaa til Goldbæk og optage en Tegning af Stenen, om den fandtes endnu? Lorents Outzen, Gaardmand i Bovlund, sagde, at han nok vilde gaa med til Goldbæk, naar jeg vilde bie til næste Dag, thi det var ikke saa lige en Sag at finde en Sten der midt paa Heden, men han troede nok, at Peder Lautrup i Vellerup, der havde gaaet en Del paa Jagt i den Egn, maatte vide noget om Stenen, og hvor den laa. Næste Dag begav jeg, Lorents Outzen og min Fætter os paa Vejen til Goldbæk. Vi gik da ind til Peder Lautrup i Vellerup for at faa at vide, hvad han kunde sige os. Peder Lautrup er nu 75 Aar gammel og har forhen været Sognefoged for Agerskov Sogn. Han fortalte straks, at den Sten havde Cloy (Nicolay) Hjuler for mange Aar siden kløvet. Det kunde vel nu være 50 Aar siden. Stykkerne af den troede han blev brugt til Broen mellem Hinderup og Hellevad, men de kunde ogsaa gerne være splittet ad og være kommet forskellige Steder hen. Han kendte Stenen godt. Det var en Satan, saa stor som »herfra aa hen te æ Dør, aa saa hy«, en 6 a 7 Alen lang og vel ligesaa høj. Folk havde kaldt den Goldbæk Kirke*), og lærde Mænd var komne langvejs fra for at se den. Den gamle Provst O. Riese**) i Agerskov var ogsaa rejst derhen for at se den og læse Skriften paa den, men ingen havde kunnet læse den. Den havde ovenpaa en Top, hvorpaa disse Ridser stod.

Fra Hellevad gik vi til Goldbæk for om muligt at opdage Ruiner af Runestenen, men vi søgte forgæves om Stedet, hvor den havde staaet i den store Hede, der nu opdyrkes. Til Slutning gik vi ind i det Hus, hvor Cloy Hjuler havde boet, for om muligt her at faa nogen Oplysning. En gammel Kone, der havde været der paa Stedet i over 30 Aar, sagde, at hun godt vidste, at der havde staaet en stor Sten nede paa Heden sønden for Byen, som man kaldte Goldbæk Kirke, men den havde dog ligget paa Hellevad Mark og var kløvet og borte, længe før hun var kommen dertil, og hun vidste ikke engang, hvor den havde ligget, og Levninger af

*) Der var temmelig langt fra Goldbæk til Kirken i Hellevad, og Goldbæk bestaar af nogle fattige Steder, der ligger midt i en stor Hede, hvilket maaske har givet Anledning til Øgenavnet.

***) vide Rhodes Saml. til Haderslev Amt p. 481. Aagaard Beskriv. over Tørninglehn p. 235.

O. Riese var Præst i Agerskov fra 1738—1779.

den var der næppe, thi Karlene kendte dog Heden nøje, og de sagde os selv, at de ikke havde set hverken Levninger af en stor Sten, der var bleven kløvet dernede, eller en Hule, hvorfra den kunde være opkastet. Det lod forresten til, som om Folkene der blev bange, da der kom Efterspørgsel om Stenen, og som om de helt vilde forlægge den Tid, da den havde staaet ved Goldbæk, hinsides Syndflodens Dage. Man spurgte mig, om Stenen ikke maatte være kommet bort, hvortil jeg svarede, at jeg helst vilde have haft en Tegning af Stenen, inden den var bleven kløvet.

Fra Vellerup gik vi til den omtalte Bro mellem Hinderup og Hellevad. Bækken var i den overordentlig tørre Tid ganske udtørret, og vi kunde krybe ind under Broen og saaledes betragte idetmindste en Side af alle Sten, men den ensidige Betragtning kunde ikke lede os paa noget Spor af Runer, eftersom Brolæggeren havde lagt sin dannede Smag for Dagen ved alle Steder at vende Stenenes kløvede og glatte Side udad.

(Opt. af H. C. Refslund).

Helligkilden ved Hellevad.

Herfra gik Turen til Hellevad. Norden for Byen ligger en lang Række Høje, eller rettere en brat Sænkning af Landet fra Nordsiden, der fortsætter sig i Øst forbi Øbening og Hostrup og i Vest forbi Bovlund og viser sig igen skønt i noget forandret Retning ved Tørnskov og Lygum. Søndnen for denne Sænkning, der paa det mest slaaende ligner en bugtet Kyst, strækker sig en jævn og sid Engflade lige forbi Løgum Kloster. Denne nu frugt-bare Flade har sikkert engang dannet en Bugt, ligesom den paa sine Steder for ikke meget lang Tid siden var et Uføre. Saaledes har min salig Bedstefader fortalt mig, at han godt kunde huske, at Engen søndnen for Bovlund var et Uføre, blandet med Mose og Ellekrat, som man i en fugtig Aarstid næppe kunde komme igennem.

I den omtalte Højdeskraaning nordvest for Hellevad findes den hellige Kilde, hvorfra nogle mener, at Byen har faaet sit Navn. L. Outzen fortalte, at han kunde huske den Tid, da mange Folk allevegne fra St. Hans Dag rejste hertil for at helbredes af denne Kildes Vand. Nu saa den meget ubetydelig ud, som en almindelig ikke dyb Brønd med ganske lidet skident Vand paa Bunden. Der var ikke mere noget Laag over den, og Drengene havde kastet Stene i den.

(Opt. af H. C. Refslund).

Stenene i Agerskov Mose.

P. Laustrup fortalte endvidere, at der engang var funden en meget stor Sten i Agerskov Mose, og da en Stenkløver vilde sætte sig i Besiddelse af den, paastod Byen sin Ejendomsret til Stenen, men da fandt Stenkløveren paa (P. Laustrup sagde smilende, at han ikke vidste, ved hvis Raad) at udhugge Christian VII's Navnetræk i Stenen, og saa vovede Bymændene ikke at røre den. — Han havde selv engang, sagde han, faaet saa mange Sten »te de vaar grov« nede fra Marken tæt ved Vejen til Agerskov, hvor de stod over Jorden i en Kreds tæt ved hverandre med Spidsen opad. Den første Stenkløver, han brugte til at kløve her, rendte sin Vej, da han sagde, at der var Spøgeri ved Stenene, og at det ikke gik rigtig til dernede. Lorentz Outzen fra Bovlund fortalte, at han ogsaa forrige Aar havde faaet en Mængde Sten hjem til Huset fra Engen, hvor de stod paa Jordfladen i en Halvkreds, maaske var den nordre Halvkreds før borttaget, han vilde lade undersøge i Midten, om der maaske kunde findes noget.

(Opt. af H. C. Refslund).

Rasmus Sult.

Følgende Historie har holdt sig siden første Halvdel af det 18de Aarhundrede:

En Mand, Rasmus Sult, og hans Kone, Bodil Sult, troede at kunne gøre en god Handel ved at sælge Vælling til Soldaterne, som laa i Løjt. Rasmus fik nu Vællingen i Kjærnen og fik Kjærnen paa Ryggen og en Kop med til at maale Vællingen ud med. Da han var gaaet lidt hen, saa raabte Bodil Sult: »Gi int for møjer te!» »Nej æ skal int gi saa møjer te som de hær Straaj!« sagde Rasmus, idet han bøjede sig ned for at tage et Straa op, men nu styrtede Vællingen ud af Kærnen.

(Opt. af Nis Callesen, Lerskov).

Hesten kvalte Ulven.

I Borg (Brede Sogn) har gamle Folk fortalt, at der gik en Følhoppe med sit Føl hildet i en Fenne tæt ved Byen. Om Morgenen, da man kom til den, stod den med Forbenene, som var hildede sammen, saaledes, at et Ben var paa hver Side af Ulvens Hals og Hilden over denne. Ulven var kvalt, men den havde ædt alt Kødets af Hoppens ene Fod, uden at det tro Dyr flyttede den. Føllet stod uskadt bag ved sin Moder.

(Opt. af Fru Anna Ludvigsen 1854).

RIBE STAMPEMØLLE

G. HUSTED CHRISTENSEN

Træløst - Bygningsartikler - Korn og Foderstoffer
Telf. 20 og 320 Kunstgødning - Brændsel RIBE

Anders Lervad & Søn

Askov pr. Vejen

Fabrikation af: Haand- og Kunstvæve med alt Tilbehør, Høvløbænke og Værktøj til Sløjd og Husflid. - Bogbinderværktøj. - Kurvemager-værktøj. - Alt i prima Kvalitet med fuld Garanti og til billigste Priser. Priser paa Forlangende.

GRAM

for ethvert Formaal.

Brødrene Gram A/S.
KOLEANLÆG VOJENS.

Holsted Spare- & Laanekasse.

Kontortid: Holsted By 10-12 Fm., 2-5,30 Eftm.
Holsted St. Tirsdag, Onsdag og Fredag Fm. 10-12
Føvling hver Torsdag Fm. 10-12.

Brømninge Efterskole.

Vinterskole: Novbr.-April Piger og Dreng 14-19 Aar
Sommerskole: Maj-Oktober for Piger 14-19 Aar

Alm. Skoleløg med Sprog (spec. Engelsk) Maskinrivning, Stenografi og Musik, (Klaver, Orgel, Viol n) Pratiske Fag, Sløjd, Husholdning, Haandarbejde, Vævning og Fritidsarbejde (Maling, Tæppe m. m.) Oplysning om Understøttelse og Friplads ydes gerne og Skoleplan sendes Forstander K. Damm.

De kan selv regne det ud!

Selvfolgelig bør et Gulvtæppe være af uldent Stof. - De sønderjydske Gulvløbere er at en ypperlig Beskaffenhed, idet Ulden gør Tæppet blødere at træde paa, stærkere i Brø samt skyer Støvet. Vi kan tilbyde Dem en meget alidatærk Kvalitet og nævner her nogle Pris-eksempler paa 3 Størrelser:

380/270 . . . Kr. 81.00
430/360 . . . " 123.00
480/360 . . . " 137.00

I de nævnte Priser er beregnet Opmaaling, Sammensyning, Paalægning og Underlag af svær Gulvpap. - Det er et enesteende Tilbud

Kjøbenhavns Tæppeager,
Frederiksborggade 34.

Andelsselskabet Odense Eksportslagteri ODENSE

Gummistøvler

HANDELSBANKEN I TØNDER

Filial af A/S Kjøbenhavns Handelsbank
Kontortid 10-12 og 2-4 - Lørdag 9-12 1/2
TØNDER

NEW DEPARTURE FRIHJULSNAV

BEDST

BILLIGST

Eriksen & Christensen A/S

Korn & Foderstoffer

ESBJERG
Telf. 1500

Forlang Gulvtæpper
fra
Sønderjyds Tæppefabrik
A. R. KJÆRBY
Højer

Esbjerg
Jernstøberi & Maskinfabrik
Jensen & Olsen
Esbjerg
Telf. 31

Munkesten
Kirketagsten
Gulvsten
til Kirker leveres i prima Varer
af HANS LARSEN & SØN
Ladby Teglværk Næstved 194

Vejen Sparekasse.

Kontortid 10-12 og 2-4.

VEJEN.

A/S Det Nordiske
Kamgarnspinderi,
Sønderborg.

Folkebanken
for Als og Sundeved A/S
Kontortid: 9-1, 3-5.
SØNDERBORG

Nordisk Tricotagefabrik
H. Chr. Mørck.
Damestrømper Hjerresøkker
Jumpers Veste
HADERSLEV

Ribe
Radiatorer
Kolding Eksportslagteri

Telf. 1657

KOLDING

Frk. Ravn

Væveskole

VEUM

Askov pr. Vejen

Væveskolen 'Askovhus'

Indeh.: Paula Trock & HennyBaumann
Statsanerkendt teknisk Skole med 6 Maaneders Kursus, samt 2-årige Kursus for Lærerinde- og Erhvervsuddannelse.
Forlang Prospekt 111. Askov Nr. 31

Ladelund Landbrugs- og Mælkerikole. Brørup St.

5 Mdrs. Landbrugskursus Nov. - Marts
9 - do. do. Nov. - Juli
8 - Mælkerikursus Septbr. - April
2 - Kontrolkursus Marts - April og Septbr. - Oktober.
Amtsunderstøttelse søges inden 1. Juli og 1. Januar.
Skoleplan sendes. J. C. Overgaard.

Dampmøllen Viktoria

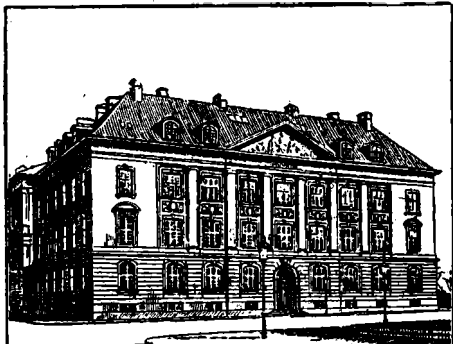
Aktieselskab

ODENSE

DET CJENSIGE FORSIKRINGSSELSKAB

„DANMARK“

HOVEDKONTOR: VESTRE BOULEVARD 34

BRAND- OG TYVERIFORSIKRING - LIVSFORSIKRING
LIVRENTER - SYGE- OG ULYKKESFORSIKRING
ANSVAR- OG LOVPLIGTIG ULYKKESFORSIKRING
AUTOMOBILFORSIKRING M. M.

- Agenter overalt i Landet -

DET LEDENDE MÆRKE
FOR
KENDERE

SANDY MAC WHISKY
OLD PARTICULAR

ENEFORHANDLING
VILH. CHRISTIANSEN

KURSUS I BRODERI-TEKNIK

1. Hvidsøm - 2. Kulørt Broderi - 3. Sammentrækssyning
 4. Udenlandske Syninger - 5. Guldbroderi - 6. Overføring
- Undervisningen foregår paa Kunsthaandværkerskolen, Bredgade 66

Indmeldelse foregår hos

SELSKABET TIL HAANDARBEJDETS FREMME

Pilestræde 26, Central 6108, København - Udsalg af alle Arter Kunstbroderier
Pude- og Stolebetæk - Tæpper - Gardiner - Allæg vore Udstillingslokaler et Besøg

Aktieselskabet

Bing & Grøndahls Porcellænsfabrik.

VESTERBROGADE 149. KØBENHAVN.

Telefon 2669 (Omst til samtlige Afd.)

Forsikrings - Aktieselskabet Absalon.

Absalons Gaard. København.

Den ny Laanebank.

Vestre Boulevard 9 & 11.

Indlaan paa Kontrabog etc. modtages.

**GEORG JENSEN
SØLV**

Snoghøj Gymnastik-
højskole
Fredericia.

- 3 Maaneders Sommerskole.
 - 5 - Vinterskole.
- Skoleplan sendes.

Jørgine Abildgaard. Anna Krogh.

HANS DAU

Møbelsnedkeri - Antikviteter
Stilfuld Restaurering af gamle
Snedker- og Billedskærerarbejder
Ribe

Rødding Bank

Aktieselskab
RØDDING

Dansk Paramenthandel

K. F. U. M., Gothersgade 115 A.
København K.

Kirke-Effekter, Tal til Kirketavler
Præstekjoler, Alter-Særkalke

Vestergade 28 TUNDBER

1. Kl. moderne Lejebiler til moderate Priser
DAG OG NAT

Telefon 397

K. M. SØRENSEN

Askov Sløjdscole

Vejen St. Telf. 17 Askov.
Skolen for Overgangsaalderen.
Amtsunderst. skal søges inden 1. Juli.
Statsunderstøtt. søges indtil 15. Nov.
Skema og Skoleplan sendes frit.
Kristine og Anders Nielsen.

Als Husholdningsscole

Sønderborg.
5 og 2 Mdrs. Kursus begynder 4. Novbr.
3 Maaneders Kursus begynder 6. Januar.
Amtsunderstøttelse kan søges.
Plan sendes **Johanne Hansen.**

Askov Møbellfabrik

pr. Vejen. Telf. Askov 48.
Spec.: Bondestole. Forlang dem hos Deres
Møbelhandler. Salg fra Fabrikken finder
kun Sted til Møbelforetninger.

ØSTERGADE 40

lige for
Fornesbech

Telf. 10965 - 10966

